

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

أَتْلُو مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ

إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ

يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ.

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

إِنَّ لِكُلِّ دِينٍ خُلُقًا وَخُلُقُ الْإِسْلَامِ الْحَيَاءُ.

İslam Ahlakının Özü: Hayâ

(15.11.2024)

Kardeşlerim! Aziz Müminler!

İman, toprağa kök salmış bir ağaca benzer. Bu ağacın birçok dalı vardır. Bu dallar, ağacın güzelleşmesi ve yapraklarla süslenmesi için önemlidir. İman ağacının dallarından biri de hayâdır.¹ Hayâ, Peygamberimizin (s.a.s.) ifadesiyle İslâm ahlâkının özüdür.²

‘Utanmak, çekinmek, vazgeçmek’ anlamlarına gelen hayâ, nefsin çirkin davranışlardan rahatsız olup bu kötülükleri yapmaktan vazgeçmesi demektir. Hayâ, adına ‘fitrat’ dediğimiz yaratılışımızda var olan ve ölünceye kadar korumamız gereken ahlaki bir özelliktir.

Kulu güzelleştiren iki temel kavram vardır. Bunlardan birincisi takvadır,³ yani kulun Rabbine karşı göstermesi gereken sorumluluk bilincidir. İnsanı medenileştiren, kibarlaştıran, zarifleştiren diğer duygu ise hayâsıdır⁴, iffetidir, edebidir.

Kardeşlerim!

Hayânın, Allah’a ve insanlara karşı olmak üzere iki boyutu vardır. Allah’tan hayâ etmek, Rabbimizin rızasını kaybetmekten çekinmek, O’na karşı yanlış yapmaktan utanmak demektir. Hayâlî insan demek, tek başına olsa bile, yalnız olmadığını bilen, Rabbiyle daima beraber olduğuna düşünüp, nefsinin kötü isteklerine uymayan insan demektir.

Hayâlî insan demek, göz kapaklarını harama yuman, kulaklarını yanlış tıkayan insan demektir. Hayâlî insan demek, ağzını kötü söze, yalana, giyibete, iftiraya kapatan insan demektir.

Kardeşlerim!

Hayâ, sadece Allah’a karşı duyulan bir saygı, çekinme ve utanma duygusu değil, aynı zamanda insanlara karşı da gösterilmesi gereken bir güzelliştir. Hayâlî insan, yanlış bir iş yaptığı zaman yüzü kızaran, utanan, çekinen insandır; insanlara karşı saygılı, akli başında hareket eden edepli insandır. Hayâlî insan, niyeti temiz, hali temiz, tavrı temiz insandır. Konuşması seviyeli, yürüyüşü dengeli insandır.

Kardeşlerim!

Hayâ, ‘susmak, sessiz kalmak’ demek değildir. Hayâ, tembellik değildir, pısrıklık değildir; acizlikten veya korkaklıktan kaynaklanan bir tepkisizlik hali de değildir. Kişinin hayâsı, zamanı geldiğinde, onu ilim öğrenmekten, adaleti savunmaktan ve haksızlığa karşı mücadele etmekten alıkoymamalıdır. Hayânın özünde Yüce Allah’ı sevmek vardır, insanlara değer vermek vardır.

Yüce Rabbimiz her türlü hayâsızlığa karşı kendimizi korumanın formülünü Kur’an-ı Kerim’de şu şekilde açıklamıştır: **“Kitaptan sana vahyedilenleri oku, namazı özenle kıl. Kuşkusuz namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. (...)”**⁵

Kardeşlerim!

Hayâsızlıktan korunmak için gelin hep birlikte Kur’an’ın hayat veren çağrısıyla⁶ buluşalım. Allah ile iletişimimizi namazla güçlü ve canlı tutalım. İçinde yaşadığımız toplumun en hayâlî, en edepli, en duyarlı insanları bizler olalım. Ahirette, Yüce Allah’ın huzuruna aydınlık bir yüzle çıkmak istiyorsak, dünyada her türlü yüz kızartıcı davranıştan uzak duralım.

DİTİB Hutbe Komisyonu

¹ Müslim, İmân, 57.

² İbn Mâce, Zühd, 17.

³ Araf, 7/26.

⁴ Tirmizî, Birr, 47.

⁵ Ankebut, 29/45.

⁶ Enfal, 8/24.